משנה · ראשונים · רמב״ם · סדר קדשים

רמב"ם על משנה כריתות

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רמב"ם על משנה כריתות

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רמבם-על-משנה-כריתות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 6
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 9
פרק ב 9
משנה א 9
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 11
משנה ה 12
משנה ו 13
פרק ג 13
משנה א 13
משנה ב 13
משנה ג 13
משנה ד 14
משנה ה 15
משנה ו 18
משנה ז 19
משנה ח 19
משנה ט 19
משנה י 20
פרק ד 21
משנה א 21
משנה ב 21
משנה ג 22
פרק ה 22
משנה א 22
משנה ב 23
משנה ג 24
משנה ד 24
משנה ה 24
משנה ו 24
משנה ז 24
משנה ח 25
פרק ו 25
משנה א 25
משנה ב 25
משנה ג 25
משנה ד 26
משנה ה 26
משנה ו 26
משנה ז 27
משנה ח 27
משנה ט 28

פרק א

משנה א

שלשים ושש כריתות שבתורה הבא על האם ועל כו': דע שאין מונין בהלכה הזאת אלא כללי העניינים ומניחים הפרטים וזה שאמר הבא על האשה ובתה ר"ל לחבר האם עם הבנים ונכלל בו אשה ובת בנה אשה ובת בתה ואמה ואם אמה ואם אביה ובתו ובת בנו ובת בתו. וכן העובד עבודת כוכבים באיזה צד שיהיה מן העבודות ובכלל הזה מנסך ומקטר משתחוה ומזבח ורבים אחרים כמו שבארנו בשביעי מסנהדרין וכן מה שאמר והמחלל את השבת נכלל בו תשעה ושלשים כריתות לפי שעל כל אב מלאכה חייב כרת ומן התולדות מה שקצר תמצא מנינם כמו שבארנו בשביעי משבת ומפני הטעם הזה הספיק לו מה שאמר בעל אוב ולא אמר ידעוני והוא ענין מה שאמר הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו אל האובות ואל הידעונים ורישיה דקרא נקט רוצה לומר האוב הנזכר בתחלת הפסוק והוא מורה על מה שאחריו וכבר נתבאר דין שוחט ומעלה בחוץ ודין טמא שאכל את הקדש בשלישי מזבחים ודין הנותר והפגול בשני מזבחים ודין הבא אל המקדש טמא בשני משבועות ואתה דרוש כל אחד מאלו במקומו ותמצא איך יתחייב זה כרת במעשה זה ואיך לא יתחייב. והתועלת שיש במה שאמר שלשים ושש אע"פ שמנינם ידוע להודיענו שהעושה מאלו עבירות הרבה בהעלם אחת חייב על כל אחד חטאת על כל שגגה כמו שבארנו במה שאמר באבות מלאכות ארבעים חסר אחת שאם עשאם כולם בהעלם אחת חייב חטאת על כל אחת ואחת: והמפטם את השמן הוא שיעשה שמן המשחה כמו שעשאו משה רבינו במדבר באותן המשקלים ממש שנאמר כמוהו ואם עשה אותו כדי שילמוד מעשהו או לתת אותו לזולתו אינו חייב כרת עד שתהא כוונתו במעשהו למשחו בו וכן המפטם את הקטרת אינו חייב אלא אם נתכוין במעשהו להריח בה לא שילמד סדר מלאכתו והוא מה שנאמר להריח בה ודע שאם עשה הקטרת כפי אותם המשקלים שהם קבלה בידינו שהוא חייב עליה כרת בין שעשה ממנו שיעור הרבה או שיעור מועט ואין אנו צריכים שתהא כפי אותם המשקלים בעצמם כמו שמן המשחה אלא מאחר שעשה כמוהו להריח בה חייב כרת שנאמר במתכונתה לא תעשה רוצה לומר כסדר משקלה ומה שאמר והסך בשמן המשחה רוצה לומר שעשה משה בלבד והוא שאמרו אין חייבים אלא על סיכת שמן המשחה שעשה משה בלבד לפי שנאמר ואשר יתן ממנו על זר רומז אל מה שעשה משה ודע שלא נעשה ממנו לעולם ולא יעשה אלא מה שעשה משה שנאמר יהיה זה לי לדורותיכם כך קבלנו ואין מושחין בו אלא כהנים גדולים בלבד ואפילו היה כהן בן כהן מושחין אותו שיוצקין ממנו על

ראשו יציקה ומושחין גבות עיניו כמו כ"ף יונית שהיא כן C והוא שנאמר ויצוק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אותו לקדשו ומלכי בית דוד בלבד מותר למשחם בשמן המשחה ויש בזה חלוק והוא שדוד עליו השלום לפי שנמשח בשמן המשחה היה ראוי למלוכה כמו שהעידו לו הפסוקים וכל בניו אחריו אע"פ שלא נמשחו בשמן המשחה ואמרו מנלן שאין מושחין מלך בן מלך דאמר קרא למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו מלמד שהמלוכה ירושה היא לבנים אבל אם נזדמן שתהא קטטה ומריבה בין בני דוד על איזה מהם ימלוך הזה או זה ואחר כך הסכימו על אחד מהם או שנגררו אחריו הרוב או מינוהו סנהדרין או נביא או כהן גדול באיזה צד שיזדמן לעלות המלוכה ביד א' מהם הרי זה נמשח בשמן המשחה כדי לסלק המריבה ולהסיר המחלוקת מן ההמון כדי שידעו שזה הוא משיח ה' ויראו מפניו והראייה על זה מה שנאמר מקרב ישראל אמרו בזמן שהשלום בישראל ר"ל אז אין צריך מלך בן מלך משיחה אבל בזמן מלחמה מושחין אותו ואמר מפני מה משחו את שלמה מפני מחלקותו של אדוניהו ואת יואש מפני מחלקותו של עתליה ואת יהואחז מפני יהויקים אחיו וכשנצטרך למשוח למלך מבני דוד כמו שאמר מושחים אותו כמין נזר על ב' גבות ויהיה עומד על מעין מים אמרו אין מושחים את המלכים אלא ע"ג מעין ומושחין המלכים כמין נזר לפיכך אם הוסיפו במשיחה על השיעורים האלו ושלא בזמנים האלו הרי זה קרוב לעבור על מה שנאמר ואשר יתן ממנו על זר אבל הקטרת אילו לקח אותה אדם והריח בה אינו חייב כרת אבל מעילה חייב שנהנה מן הקדש בלבד ולא נשאר לפנינו מכל מה שצריך מדיני המשנה הזאת אלא ידיעות מלאכות שמן המשחה וקטורת לפיכך אני אומר שאם לוקח אדם מר דרור משקלה חמש מאות שקלים וקנמן בשם משקל חמש מאות שקלים וקנה בשם ר"ן שקלים ודקדק במשקלם כולם תכלית מה שאפשר לו ושקל כל סם מהם בפני עצמם בבת אחת זולתי קנמן בשם ששוקל אותו בושם פעמים ר"ן ור"ן והוא ענין מ"ש וקנמן בשם מחציתו חמשים ומאתים אח"כ (ר"ן) וקבלנו שר"ל בזה ששוקלין ר"ן ואח"כ נ' ומאתים ואח"כ חבר אלו הד' סימנים אחר שחיקתן והשרה אותם במים מתוקים עד שיצאו כתותן באותן מים ואח"כ נתן עליו שמן זית טוב שיעור ההין אח"כ נתנו על האש ונתבשל עד שנשאר השמן לבדו וקבל כח הסמנים המלאכה הזאת היא שחייב עליה כרת. אבל מלאכת הקטרת סמניה שאמרה תורה הם ד' בשמות מבוארות והם נטף ושחלת וחלבנה ולבונה והשאר הם קבלה בידינו והם נכללים במה שנאמר קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה אח"כ אמר סמים ולבונה זכה ואמרו רבותינו ז"ל י"א סמנים נאמרו למשה מסיני ר"ל שאלו הי"א סמנים יש להם משקל נאמרו מסיני וכן מוסיפין על אלו

הי"א סמנים הנשקלים מלח סדומית וכיפת הירדן ומעלה עשן מכל אחד כל שהוא ואין חוששין למשקל. וכן היו עושים אותו לוקחין נטף ושחלת וחלבנה ולבונה מכל אחד משקל שבעים מנה וכבר בארנו פעמים שהמנה מאה דינרים ומשקל הדינר ו' דרכמונים ומשקל הדרכמון ששה עשר גרגירי שעורה מור וקציעה שבולת נרד וכרכום מכל אחד ששה עשר מנה קנמון תשע מנים קלופה שלשה מנים הרי כל המשקל שלש מאות וששים ושמונה מנה וכשיעור הזה היו עושים ממנו בכל שנה אמרו שלש מאות וששים וחמשה כנגד ימות שנת החמה ושלשה שמהם היה מקטיר הכהן גדול מלא חפניו ביום הכפורים כמו שנבאר בכפורים והשאר זו היא ששנינו מותר הקטרת מה היו עושים בו ר"ל הנותר מן השלש מנים אחר שנטל מלא חפניו עושה מה שאמרנו ברביעי משקלים וכל אלו מערבין אותם דרך שחיקה ונותנין גם כן בהם כיפת הירדן ומלח סדומית ומעלה עשן מכל אחד ואחד חלק בלא צמצום ומשקל ופירוש השמות האלו יש מהם שהוא מפורסם ויש מהם שנחלקו בו וכבר נתבאר בגמ' שהעשב הזה שקרוי מעלה עשן לא היו יודעין אותו אלא בית אבטינס בלבד. נטף הוא עץ נקרא בלשון ערבי עו"ד בלאס"ן ובלעז פוש"ט דבלסאמ"ו ונקרא כן לפי שהשמן מזיע ממנו. ושחלת קורין אותו בלשון ערבי אלטולפא"ר אלבדו"ר וחלבנה אומרים עליו שהוא הנקרא בלשון ערבי מחלה"ב ויש אומרים לדא"ן ובלע"ז לאדנ"ו והוא שקר ויש אומרים מיע"ה ובלע"ז א סטורא"ק והוא הקרוב לפי שהגמ' ביאר שחלבנה ריחה רע רוצה לומר שריחה מאוס. ומור ידוע. וקציעה אין יודעין אותו. שבולת נרד קרוי בלשון ערבי סנבא"ל אלנדי"ן ובלעז אושפיק"א נארד"י וכרכום ידוע וקושט קרוי בלשון ערבי קושט. וקנמון בלשון ערבי עו"ד הירד"י ובלעז לינג"א אלואי"ש וקלופה גם כן קשר שילכ"ה ובלעז קאסי"א ליגנ"א. כפת הירדן עמבר"א ובלעז לאמר"י הרי זה מה שרצינו לומר כאן:

משנה ב

על אלו חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת ועל לא הודע שלהן אשם תלוי חוץ מן המטמא מקדש וקדשיו מפני שהוא בעולה ויורד דברי ר"מ וחכ"א אף המגדף שנאמר תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה יצא מגדף שאינו עושה מעשה: השגגה היא שיהא ודאי שעשה אותה מעשה אלא שעשה אותו בשוגג. ולא הודע הוא שיהא מסופק אם עשה או לא עשה והשגגה דרך משל היא שיאכל חלב שעל הכליות והדומה שהוא חלב שעל הלב ואחר שאכל אותו ידע בו ודאי שהוא חלב שעל הכליות ואכל הרי זה חייב חטאת על השגגה זו והיא כשבה או שעירה כמו שנתבאר ופירשנו אותו בתחלת סדר זה לפיכך אם היו לפניו שתי חתיכות של חלב אחת משתיהן חלב מותר והשניה אסור

ואכל אחת משתיהן ונסתפק לו אם אכל המותר או האסור הרי זה חייב אשם תלוי והוא איל מן הצאן וכבר בארנו בשני מהוריות שפסח ומילה אין חייבין על שגגתן חטאת ואע"פ שהן בכרת לפי שהן מצות עשה ורחמנא אמר על השוגג שחייבין עליה חטאת שנאמר ועשה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולפיכך באר שאינו חייב בקרבן אלא על מצות לא תעשה וכן מגדף אין חייב על שגגתו חטאת שנאמר לעושה בשגגה כמו שזכרנו וכבר בארנו שם גם כן שאינו חייב אשם תלוי אלא על חטא שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה ר"ל בקבועה שאינו משתנה בשינוי עניני האדם אלא מקריב כשבה או שעירה בין שיהיה עשיר או עני וזו היא הנקראת חטאת קבוע אבל מטמא מקדש וקדשיו רוצה לומר אשר יבא במקדש או יאכל קדשים בטומאה אע"פ שהוא בכרת חייב על שגגתו חטאת ואינה חטאת קבוע לפי שבאר הכתוב ואמר אם דל הוא ואין ידו משגת לפיכך אין חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי וכבר בארנו ראיה על זה במסכת הוריות והרי נתבאר לך שכל מה שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי וכן נתבאר לך מה שזכרנו כבר שכל שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה זולתי השלש כריתות בלבד רוצה לומר פסח ומילה ומגדף מן הטעם שזכרנו ופשוט הוא כענין מה שאמר פסח רוצה לומר שלא הקריב קרבן פסח במועדו שנאמר כי קרבן ה' וגו' ואין הלכה כרבי מאיר:

משנה ג

יש מביאות קרבן ונאכל ויש מביאות קרבן ואינו נאכל כו': הודיענו שקרבן יולדת ג"כ חייבים בו עבדים וכבר פירשנו בבכורות מה הוא שליא. ושפיר הקרום שעל השליא וענין מרוקם שיהיו בו גידים וחתיכות דם כמו שדרכה להיות וסנדל הוא דמות סנדל ר"ל שהעובר תוך הקרומים שלו קודם שיתפרדו הקרומים ממנו רק שיהא הכל מחובר בחתיכה אחת של עור ואין הלכה כרבי מאיר:

משנה ד

אלו מביאות ואינו נאכל המפלת ואינו ידוע מה כו': כבר ידעת שקרבן יולדת עולה וחטאת ושחטאת יולדת לעולם היא חטאת העוף כמו שנתבאר בתחלת סדר זה וכבר נתבאר בסוף תמורה שחטאת תמורה וחטאת העוף שבא מן הספק תשרף וזו היא מכלל הספקות. וענין מין פטור ומין חובה שהאחת הפילה דבר שחייבין עליו קרבן לידה והשניה דבר שאין חייבין עליו קרבן לידה כגון השפיר מלא מים והדומה לו ורבי יוסי אומר יביא חטאת אחת ויתנו ביניהן אם אני החייבת היא שלי ואם את החייבת היא

שלך ונאכל אותו חטאת וזה לפי דעתו מותר במחוסרי כפרה בלבד רוצה לומר שיהיו שתים יביאו חטאת אחת ואינה הלכה:

משנה ה

אלו שאינן מביאות המפלת שפיר מלא מים כו': כל ולד שהאשה מפלת תוך הארבעים יום משנבעלה אינו ולד לפי שלא נגמרה בו צורת האדם ובשלישי מנדה (דף ל:) אמרו המפלת יום מ' (אינה) פטורה ואע"פ שהוא אחרון מן הארבעים דינו כדין שלפניו. וחכמים אומרים וילדה עד שתלד ממקום הולד: ורבי שמעון מביא ראיה ממה שנאמר ואם נקבה תלד אמר ואם לרבות לידה אחרת ומאי היא יוצא דופן והלכה כחכמים. וגנונים הם עלוקות והתולעים וכיוצא בהם:

משנה ו

המפלת אור לשמנים ואחד בית שמאי פוטרין כו': הכל מודים שאם הפילה ביום שמונים שהיא פטורה מן הקרבן על הנפל הזה לפי שהוא נחשב כאילו בא עם הולד הראשון לפי שהוא בתוך ימי מלאת וימי מלאת נקראין ארבעים של זכר ושמונים של נקבה לפי שנאמר ובמלאת ימי טהרה ואם הפילה באחד ושמונים משילדה נקבה הרי היא חייבת קרבן על הנפל הזה לדברי הכל לפי שהוא לידה שניה הואיל והפילה אחר מלאת שכבר נסתלקה לידה ראשונה ואין מחלוקותם אלא במפלת ליל אחד ושמונים אם היא חייבת על הנפל הזה קרבן בפני עצמו או הוא נחשב עם הלידה הראשונה בית הלל מחייבין אותה קרבן על הנפל הואיל והפילה אחר מלאת ומביאין ראיה על זה ואומרים כדרך שאם ראתה דם ליל שמונים ואחד שהוא דם טומאה לדברי הכל כאילו ראתה יום פ' ואחד לפי שלא קרא אותו דם טהור אלא עד סוף הארבעים לזכר ושמונים לנקבה כמו שבאר הכתוב וכל מה שהיא רואה אחר זמן זה הרי הוא דם טומאה בין ראתה בלילה בין ראתה ביום ואין הפרש בין שתלד ליל אחד ושמונים או יום אחד ושמונים הואיל ופסק דם טהור נסתלק לידה ראשונה וזהו ענין מה שאמרו אם השוה לו לטומאה לא ישוה לו לקרבן ואמרו להם ב"ש [אין] דם טומאה מחייב אותה קרבן על הנפל הזה לפי שהמפלת בתוך ימי טוהר היא פטורה מן הקרבן לדברי הכל כמו שבארנו אע"פ שדמיה טמאים בשעה שהיא מפלת הנפל ההוא לפי שהוא דם לידה לא דם טהור ואין חולק על זה אבל בית שמאי אומרים שאינה פוסקת מלידה ראשונה ולפיכך אינה חייבת על הנפל הזה בפני עצמו עד שתצא לשעה שהיא ראויה להביא קרבן לידתה הראשונה ואי אפשר זה אלא ביום אחד ושמונים לפי שליל אחד ושמונים אי אפשר להביא קרבנה כמו שבארנו בתחלת חבור זה שהלילה אינה ראויה לקרבן כל עיקר לא ליחיד ולא לרבים

והטעם שמחמתו נחלקו במפלת ליל שמונים ואחד לנקבה ולא נחלקו בליל ארבעים וא' לזכר ואע"פ שדין שניהם אחד כמו שאמרנו הוא לפי שאי אפשר זה בשום פנים מפני שיולדת זכר אסורה לבעלה שבעת ימים ואם בא עליה אחר כן והפילה יום א' וארבעים דרך משל יהיה הנפל בן שלשים ושלשה יום ובתוך זמן זה לא יתבונן בו מצורת האדם ומה שתהא חייבת עליו קרבן מחמתו כמו שהקדמנו אבל יולדת נקבה ישאר לה מימי מלאת אחר שהיא מותרת לבעלה ששים וששה ימים ואפשר בכגון זמן זה שתתעבר ותפיל נפל שיהיה לו יותר על ארבעים ולפי שהדבר באפשר ביולדת נקבה דבר עליה בהלכה זו ובאחרות:

משנה ז

האשה שיש עליה ספק ה' זיבות וספק ה' לידות כו': כבר בארנו פעמים שמחוסר כפורים אסור לו לאכול בקדשים אמר הערב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים ובפרק שאחר זה יתבאר שזבה ויולדת מכלל מחוסרי כפורים ולפיכך אמר מביאה קרבן א' ואוכלת בזבחים ר"ל שמותר לה לאכול בקדשים והואיל ותביא קרבן אחד ובפשיטי התורה יתבאר לך שקרבן הזבה אינו אלא שתי תורים או שני בני יונה וכן היולדת לא תהיה חטאתה אלא עוף: וקנים שם כולל תורים ובני יונה וכבר בארנו בעשירי מכתובות שדינר של זהב עשרים וחמשה דינרים של כסף ומה שאמר ברבעתים נתבאר שהוא רביע דינר כסף שהוא ששה דרכמונים כמו שבארנו פעמים ולפיכך היו שני בני יונה בדרכמון וחצי שהעוף האחד יהיה שלשה רביע הדרכמון וכבר ידעת שהדרכמון ט"ז גרגירי שעורה אחר שהיה בעשרים וחמשה דינר אחד והלכה כרשב"ג:

פרק ב

משנה א

ארבעה מחוסרי כפורים וארבעה מביאין כו': זב וזבה שנים ולא מנה מצורע ומצורעת מפני שעיקר טומאה בזב אינו טומאת זבה לפי שזבה אינה חייבת קרבן עד שתראה דם שלשה ימים זה אחר זה ואילו ראתה דם ביום אחד אלף ראיות דרך משל אינה חייבת בקרבן והזב יתחייב בקרבן משעה שיראה שלשה ראיות ואפי' ראה אותם בשעה אחת והוא מה שאמרו תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזבה בימים. וכבר זכרנו אלו הענינים בתחילת מגילה ובשמיני מפסחים ועוד יתבארו במקומותם במסכת זבים. אבל מצורע ומצורעת עיקר טומאתן שוה לפי שנגע צרעת בשניהם כאחד כגריס ואין אנו אומרים הגיון זה מן הצרעת מטמא באנשים ואינו מטמא בנשים או להפך אלא זה דבר תורה

שהקב"ה נתן הפרש בין זב לזבה ולא עשה כן בצרעת. ואין מחלוקת רבי אליעזר וחכמים בענינים האלו אלא בגר שתנא קמא סבר הואיל שמל וטבל הותר לאכול בקדשים והקרבן מצוה בעלמא ורבי אליעזר אומר שהוא אסור לאכול בקדשים עד שיזרק עליו הדם אם הביא בהמה לכפרתו או עד שיביא קרבן העוף ולפי שבארנו בתחלת סדר זה שקרבן הגר גם כן שתי תורים או שני בני יונה ושניהם עולה הרי הוא כאילו אמר עד שיתמצה דמם ות"ק קורא מחוסר כפורים כל מי שהבאת קרבנותיו מעכבתו מלאכול בקדשים ולפיכך לא מנה הנזיר שהבאת קרבנותיו מעכבתו מלשתות יין ומלטמא ומלגלח ור' אליעזר קורא שם זה לכל מי שהבאת קרבנו מעכבתו מאיזה ענין שיהיה ואין הלכה כרבי אליעזר בן יעקב. ואמרו ארבעה אע"פ שזכר המנין אחר כן לאפוקי מדר' אליעזר בן יעקב שאומר גר מחוסר כפורים:

משנה ב

אלו מביאין על הזדון כשוגג הבא על השפחה כו': כל אלו הן קבלה בידינו ויש להם שרש מן הכתוב כפי מה שאמרו ונאמר בנזיר פתע זו שוגג ופתאום זה מזיד לפי שנאמר ופתאים עברו ונענשו ור"ל שפתאים היא בכוונה: והבועל שפחה חרופה נאמר בו ונסלח לו אמרו לעשות שוגג כמזיד ר"ל שנסלח לו בקרבן זה באיזה ענין שיהיה. ושבועת העדות לא אמר רחמנא עליה ונעלם אמרו בכולם נאמר ונעלם וכאן לא נאמר לחייב על המזיד כשוגג. ולמדנו שבועת הפקדון משבועת העדות בגזירה שוה לפי שנאמר בזו תחטא ובזו תחטא וכתוב בתוספתא ארבעה מביאין על הזדון כשגגה וכולם באונס פטורים: ודע שרבי שמעון אינו למד שבועת הפקדון משבועת העדות אבל הוא אומר מזיד בשבועת הפקדון אינו חייב קרבן ולפיכך אמר כאן ארבעה מביאין על הזדון כשגגה לאפוקי מדרבי שמעון:

משנה ג

חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה כו': **המקנא לאשתו על ידי אנשים הרבה ומצורע כו'**: נאמר בבועל שפחה חרופה וכפר עליו הכהן באיל האשם אמרו שעניו מכל חטא שחטא בבעילה זו איל האשם מכפר עליו ואין זה אלא כשבא ביאות הרבה על שפחה אחת אבל כל זמן שבא על שפחות הרבה ואפי' היה בהעלם אחת חייב קרבן על כל אחת ואחת אמרו והיא שפחה לחייב על כל שפחה ושפחה ואמרו בנזיר שנטמא טומאות הרבה אינו רוצה לומר שנטמא טומאות הרבה ביום א' דרך משל לפי שזהו ענין מבואר ואין אומרים על זה טומאות הרבה אבל ענינו מה שאני אומר לך וזה שהנזיר אם יטמא במת יעמוד שבעה ימים כדין כל טמא וביום השביעי יגלח ראשו וביום השמיני

יביא קרבנותיו והימים הראשונים יפלו ויתחיל למנות ימי הנזירות כמו שאמרו בששי מנזיר ואין בזה מחלוקת ואמר רחמנא וקדש את ראשו ביום ההוא ועל זה היה מחלוקת רבי אומר הוא יום שמיני וביום הזה תחול עליו נזירות טהרה ורבי יוסי בר' יהודה אומר הוא יום השביעי שהוא יום תגלחתו ואחר התגלחת תחול עליו נזירות טהרה ורבי יוסי אומר שהנזיר אם נטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי ואע"פ שכבר חלה עליו נזירות טהרה טומאה אחת היא חשובה וחייב בקרבן אחד הואיל ולא יצא מטומאה ראשונה לשניה שהיא ראויה לקרבן ולפיכך אמר חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה כדי שיכניס הנזיר לדברי רבי יוסי אבל על דעת רבי הרי הם ארבעה לפי שאין מונין הנזיר שנטמא בשביעי לפי שזה אצלו אין צריך למשא ומתן הואיל ולא חלה עליו נזירות טהרה עד היום השמיני ומה שאמר במצורע לא עלו לו שהוא מורה על שמביא צפרים אחרים אינו רוצה לומר שיביא שתי קרבנות לפי שכבר אמר יביא קרבן אחד על נגעים הרבה ואפילו נתרפא וחזר ונתנגע אלף פעמים אבל ר"ל שמי שמביא צפרים והוא עני ואח"כ העשיר או עשיר ואח"כ העני אין אנו אומרים יביא קרבן כפי ענינו בשעת הבאת צפרים לפי שלא יקבע בעניות ולא בעשירות עד שיביא חטאתו וכשהוא מביא חטאתו אם היה עני בשעת הבאה יביא שאר קרבנותיו קרבן עני ואפי' העשיר ואם היה עשיר בשעת הבאת חטאתו יביא שאר קרבנותיו קרבן עשיר ואפילו העני ורבי יהודה אומר בשעת הבאת אשמו (אין) חוששין [עיין תוי"ט שכתב דמצא כתוב והנראה לי דהלכה כרבי יהודה] ואינה הלכה:

משנה ד

האשה שילדה ולדות הרבה והפילה בתוך שמונים נקבה כו': אמר האשה שילדה ולדות הרבה ר"ל בתוך ימי מלאת כמו שבארנו אמרו בסיפרא זאת תורת היולדת מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה יכול על הלידה שלפני מלאת ושלאחר מלאת תלמוד לומר זאת ואח"כ חלק ר' יהודה עם חכמים בזאת שהפילה דרך משל נקבה בתוך שמונים של נקבה ואמרו חכמים כל מה שהפילה בתוך אלו הפ' השניים אינה חייבת עליו קרבן לפי שהוא בתוך ימי מלאת של נפל ר"ל של לידה שניה וכן כל מה שהפילה בתוך שמונים של לידה הראשונה היא שאינה חייבת עליו קרבן אבל מה שהפילה אחר שמונים של לידה ראשונה ואע"פ שהוא בתוך לידה שניה הרי היא חייבת עליו קרבן לפי שאנו אומרים לולד ראשון מונים וולד שני כמאן דליתיה דמי אחר כן אמר שר' יהודה גם כן חולק על חכמים אפי' ביולדת תאומים ואינו אומר שהיא לידה אריכתא ותמני משני רק העיקר אצלו ולד ראשון וממנו מונין המנין אם היה זכר זכר ואם היה

נקבה נקבה וכשישלימו ימי מלאת של ולד ראשון תביא קרבן ואין משגיחין לולד שני ואם חזרה דהפילה תאומים אחר מלאת ולדה ראשון ובתוך ימי ולד השני הרי תביא על האחד שהוא שלישי לתאומים שילדה ולא תביא על הרביעי וכבר נתבאר לך שענין תביא הוא שמונים לה ימי מלאת ותביא קרבן ויהיה כל מה שתלד תוך אותו זמן כאילו לא היה וכל המחלוקת הזה הוא לענין קרבן אבל לענין טומאה הכל מודים שכל זמן שתפיל זכר תשב ז' בדמי טומאה ול"ג בדם טהור וכל זמן שתפיל נקבה תשב לה י"ד ותשלים השמונים דם טהור וכן נתבאר כי קאמר ולד שני כמאן דליתיה לענין קרבן אבל ימי טומאה איתי ליה ואין הלכה כרבי יהודה:

אלו מביאים קרבן עולה ויורד על שמיעת כו': **ומה בין השפחה לבין כל העריות שלא שוותה כו'** עולה ויורד ענינו עולה אם העשיר ויורד אם העני לפי שאם היה עשיר יביא בהמה ואם היה עני יביא עוף וכל זה מבואר בפסוקים בתחלת זה הסדר. ומה שאמר חמשה מביאים קרבן עולה ויורד ואע"פ שמנה אותם כבר לאפוקי מדר' אליעזר שנתבארה דעתו בסוף פ' שני מהוריות שהנשיא לפי דעתו אם שגג בטומאת מקדש וקדשיו יביא שעיר לא קרבן טומאת מקדש וקדשיו הידוע וכבר בארנו שם שאינה הלכה וקבלה בידינו ששפחה חרופה היא לוקה והוא אינו לוקה שנאמר בקורת תהיה היא במלקות והוא בקרבן והוציא המלקות בלשון בקורת שאין אדם לוקה עד שבודקין בכחו וגופו ורואים כמה הוא יכול לסבול כמו שבארנו בסוף מכות. המערה הכנסת העטרה. וגומר גמר המעשה. וכבר בארנו זה בששי מיבמות ושם נתבאר שכל העריות לא חלק בהם בין ביאה כדרכה ובין ביאה שלא כדרכה ובשפחה חרופה הוא פטור על ביאה שלא כדרכה לפי שנאמר עליה שכבת זרע ודע זה:

משנה ה

איזו היא שפחה כל שחציה שפחה וחציה וכו': מבואר ענין שפחה הנזכרת בתורה שזכרנו דיניה ואומר שענינה כך והוא כי מה שאמר והפדה לא נפדתה ענינה שלא נגמר פדיונה מה שאמר נחרפת לאיש ראיה שיש בה צד קדושין ואי אפשר זה אלא כשתהא מקודשת לעבד עברי שיש לו קדושין והיא לו מוחרת כמו שזכרנו בששי מתמורה ולפיכך יש לו בה קנין והראיה על שהיא מקודשת תפסו בה קדושין במקצת מה שנאמר לא יומתו כי לא חופשה הא חופשה יומתו ואין מן הראוי לומר שבועל שפחה משוחררת שיומת לפי שהיא פנויה כשאר הנשים אלא לפי שהיא מקודשת ויש בה צד עבדות שאילו נגמר פדיונה היתה אשת איש ונהרגין שניהם וכן אמרו פדויה ואינה פדויה חציה שפחה וחציה בת חורין ומאורסת לעבד עברי דברי ר' עקיבה וכן הלכה:

משנה ו

כל העריות אחד גדול ואחד קטן הקטן פטור כו': כבר נתבאר בשביעי מסנהדרין שהקטנה הבא עליה חייב כשהוא גדול והוא שתהא בת שלש שנים ויום אחד או יותר וכן הקטן שחייבת הנבעלת לו אם היא גדולה והוא בן ט' שנים ויום אחד לפי שפחות מתשע שנים ויום אחד אין ביאתו ביאה וזה בשאר העריות אבל בשפחה חרופה אינו חייב על הקטנה אע"פ שהיא יתירה על בת ג' שנים ויום אחד עד שתהיה גדולה וכן בשאר עריות אחד ער ואחד ישן חייב זולתי בשפחה חרופה שאם היתה ישנה שהוא גם כן פטור ודע זה וכבר נתבאר שאין בה הפרש בין שוגג למזיד:

פרק ג

משנה א

אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת עד כו': אמרו לו אינו ר"ל שיהיו שנים אלא אפילו אחד כשיאמר לו אכלת חלב ולא הכחישו אלא שתק על מה שאמר לו הרי מביא חטאת אבל אם הוא ודאי אצלו ואומר לא אכלתי אפי' העידו עליו אלף והוא מכחישם אז אינו חייב חטאת שנאמר או הודע אליו חטאתו ולא שיודיעוהו אחרים. ואין הלכה כר' מאיר:

משנה ב

אכל חלב וחלב בהעלם אחת אינו חייב אלא כו': זה לפי שהוא בהעלם אחת אבל אם אכל חלב וחלב בשתי העלמות חייב שתי חטאות לפי שהעיקר בידינו העלמות מחלקות. ומה שאמר ממין אחד חייב אפי' נשתנית מלאכת בשולו שאם אכל חצי זית מהתבשיל הזה מן המאכל וחצי זית מחבשיל הזה מן המאכל לפי שתמחויין אינם מחלקין:

משנה ג

כמה ישהה באוכלין כאלו אוכל קליות כו': לפי שאמר בהלכה שלפני זו אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית ממין אחד חייב אמר כאן כמה ישהה באוכלין ר"ל כמה שיעור הזמן שהאוכל בו כזית חלב בפעמים רבות יצטרף קצתו לקצתו ויהיה חייב אמר רבי מאיר כשאינו שוהה בין אכילות חלב וחלב אלא שאוכל אותו חלק קטן אחר חלק קטן כמי שאוכל קליות דרך משל גרגיר אחר גרגיר ומאריך בלעיסתו ובליעתו ואפי' שהה באכילת כזית דרך משל כל היום הרי הוא חייב הואיל ולא פסק מלאכול וחכמים אומרים שאפי' לא פסק מלאכול לא יתחייב אלא אם אכל כזית בכדי זמן אכילת חצי ככר מאכל בינוני וזהו שמצטרף קצתו לקצתו ויהא חייב אבל כל זמן שיהא בין תחלת אכילת השיעור וסופו יותר מכדי אכילת פרס אינו חייב וכבר בארנו בשמיני מעירובין שהפרס

הזה שיעורו שלש ביצים ושם זכרנו ועוד נבאר אותו בתחלת מסכת טהרות שהאוכל מאוכלין הטמאים כחצי פרס והוא ביצה ומחצה נפסלה גוייתו ופוסל את התרומה עד שיטהר וכן השותה רביעית יין ומשקין טמאין נפסלה גוייתו וכן השותה רביעית יין אינו מותר לבוא אל המקדש ולא אל הוראה אמרו שתה רביעית אל יורה ולפיכך אמר כאן אם שהה באכילת השיעור שמטמא ממאכלין טמאין או בשתיית השיעור שמטמא ממשקין טמאין כדי אכילת פרס או פחות אז יצטרף הכל ותיפסל גוייתו וכן אם שהה בשתיית רביעית יין כדי אכילת פרס או פחות אז נאסר ליכנס למקדש ואם נכנס חייב ור' אלעזר אומר יין ושכר אל תשת יין דרך שכרות ולפיכך אם לא שתה הרביעית בבת אחת רק הפסיק בשתייתו או ששתה אותו בבת אחת אלא שנתן לתוכו מים מעט אינו שכור ומותר להורות ואינו חייב על הכנסו למקדש אבל אם הוסיף על הרביעית חייב לדברי הכל ואפי' שתה אותו למקוטעין והלכה כר' אלעזר ואין הלכה כר מאיר:

משנה ד

יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע כו': ארבע חטאות מבוארות חטאת על אכילת חלב וחטאת על אכילת נותר וחטאת על אכילת קדשים והוא טמא וחטאת על אכילה ביוה"כ ולפי שהוא נהנה מן ההקדש בשוגג חייב אשם מעילה כמו שיתבאר במעילה ולולי שהאכילה הזאת בשגגה לא נתחייב עליה חטאת: ויש בכאן ענינים ראוים שאבאר אותם לך דרך קצרה כדי שיתבאר לך בהם כל ההלכות האלו שבפרק הזה ובהם יתבאר לך מה שנאמר בהם משלישי מיבמות בהלכה שהבטחנו שם לדבר במקום הזה. וזה שהאסורים הרבים שחלים על דבר אחד אי אפשר אלא באחד משלשה צדדים או בכולם והוא איסור מוסיף ואיסור כולל ואיסור בת אחת ואי אפשר שיחול איסור על איסור אלא באלו השלשה פנים לפי כלל עקרים שבידינו אין איסור חל על איסור המשל למה הדבר דומה כגון שיהיה בשר נבילה או בשר בהמה טמאה או חלב שנתבשל בחלב אינו חל איסור בשר בחלב על איסור הנבילה כדי שיהא האוכל ממנו חייב שתי מלקיות אלא מלקות אחד בלבד כמו שנתבאר במסכת חולין והנני מבאר לך אלו שלשה עקרים בדוגמות מההלכה זו שאנו מפרשין אותה וכמו שבארנו בגמרא ועל פיהן תקיש האיסורין. אמרו שאמתת הדין הזה הוא שיהא האוכל נטמא קודם שיביא שתי שערות בשנים המסויימים לכשיגיע לפרקו נאסר עליו אכילת חלב ואכילת קדשים בטומאה בשעה אחת הרי אלו שני איסורין באין כאחת וחייב גם כן במעילה על האכילה הזאת לפי שקודם שהיתה הבהמה קדש היה אסור לאכול חלבה ומותר ליהנות בו ולפי שהקדש נאסר בהנאה ומיגו דאיתוסף ביה איסיר הנאה איתוסף נמי איסור לענין אכילה דחייב

על אכילתו אשם מעילה וזהו איסור מוסיף וג"כ החלב הזה שאכל קודם שיהא נותר היה מותר לגבוה ואסור להדיוט וכשיהיה נותר נאסר לגבוה איתוסף נמי בה איסור לענין אכילה ולפיכך חייב על אכילתו משום נותר ואם אכלו ביום הכפורים איתוסף עליו איסור אכילת היום שהוא איסור כולל כל האוכלים וכל המשקים והואיל ואסור ביום הזה לאכול בו דבר המותר הרי הוא ג"כ מוסיף איסור בדבר האסור באכילתו לפי שהוא כולל החלב הזה בכלל מה שאסור לאכול זהו איסור כולל ושמור אלו העקרים ושים אותם נגד עיניך לפי שאין חלין בדבר אחד איסורים הרבה אלא באחד משלשה עקרים והוא איסיר מוסיף ואיסור כולל ואיסור בת אחת: ואמר רבי מאיר דוגמא אחרת באיסור בת אחת והוא כשיוציא בפיו בשעת אכילתו שהוא חייב שתים משום מוציא מרשות לרשות בשבת וכן ביוה"כ לפי שאיסור שבת ואיסור יוה"כ באין כאחת ואין בזה חולק אלא שההוצאה אינה אכילה כמו שאמרו: ויש במה שנשאנו ונתננו עכשיו נקודה נפלאה אנו מייעדין עליה לפי שהיא מפתח לענינים אחרים ומוסף על מה שיש בה מדקדוק העיון וזה שידוע הוא שבשר בחלב אסור בהנאה והחלב דרך (משל) [בישול] מותר בהנאה. לכשיבושל החלב עם החלב למה אינו חל איסור בשר בחלב על איסור חלב והוא ההיקש בנבילה שהוא איסור מוסיף כמו שאמרנו כאן בחלב הקדשים ונתחייב על אכילתו מעילה לפי שניתוסף בו איסור הנאה והתשובה על זה שבשר בחלב נאסר בהנאה מפני שאסרו הכתוב לאכילה כמו שהקדמנו שכל איסור האכילה אסור בהנאה עד שיפרט לך הכתוב ואין שם כתוב שאוסר אכילתו וכתב איסור הנאתו רק שני הענינים יחד הם איסור בשר בחלב ולפיכך כשאנו אומרים אין איסור חל על איסור לא יחול איסור בשר בחלב על איסור נבילה ולא היה אסור בהנאה אבל הוא מותר בהנאה והאוכל ממנו לוקה משום נבילה ואין שם איסור בשר בחלב כל עיקר לפי שלא חל ולא תהיה הקושיא במקומה עומדת ויהיה כמו חלב קדשים בשוה אלא אם אמרנו עליו שהוא אסור בהנאה כמו שאנו אומרים בקדשים והאוכל ממנו אינו חייב משום בשר בחלב אז היה ראוי להקשות ואין הדבר כן אלא אנו אומרים שבשר זה בחלב לא נאסר בהנאה אלא תראה המשנה אמרה בפירוש שבשר בהמה טמאה מותר לבשל בחלב ומותר בהנאה וכבר נתבאר זה במקומו וזכור הענין מפני שהוא מטעה הכל ותקיש עליו בכל הדומה לו:

משנה ה

יש בא ביאה אחת וחייב עליה שש חטאות כו': **הבא על בת בתו חייב עליה משום בת בתו כו'**:ההלכה הראשונה הולכת אחר שני עקרים מאותן השלשה עקרים והם איסור בת אחת ואיסור מוסיף ואיסור כולל וזה שבשעה שבא ראובן על אמו על דרך משל

שהמשיל הגמרא בהלכה זו וילדה לו בת הרי הבת הזו בתו ואחותו והם שני איסורים באים כאחת והבת הזו אפשר לה להנשא לכל אחד מאחי ראובן שאע"פ שהיא ממזרת כבר ידעת שקדושין תופסין בחייבי לאוין ואפשר שיהיו אחי ראובן ממזרים ותהיה הבת מותרת להם לכתחלה הרי בשעה שנשאה שמעון דרך משל נאסרה על כל האחים שהיתה מותרת להם מיגו דניתוסף בה איסור לגבי אחי שמעון איתוסף לראובן ואם מת שמעון או גרשה הרי היא מותרת לכל אחי אביו של ראובן אביה ובשעה שנשאה אחד מדודי ראובן מיגו דאיתוסף בה איסורא לגבי אחיו רוצה לומר כל שארי דודיו שהיא היתה להם אשת אח איתוסף איסורא לגבי ראובן ונתחייב עליה גם כן משום אשת אחי אביו וכשמת דודו היא מותרת לכל אדם וכשנשאת היתה אשת איש איתוסף בה איסורא לכולי עלמא איתוסף בה לראובן ונתחייב עליה גם כן משום אשת איש והיא מותרת לבעלה ולשאר בני אדם אסורה וכשתהיה נדה ואיתוסף בה איסור לבעלה איתוסף בה איסור לגבי ראובן ואם בא ראובן על בתו זו והיא אשת איש ונדה אחר שנשאת לדודה ולדוד אביה חייב עליה שש חטאות ודוגמת ההלכה השניה שתהא דינה בת יעקב מאשה אחרת זולת לאה אחר כן נשא לבן לדינה והיא לו מותרת וילדה דינה בת ושמה שרה דרך העברה הרי שרה זו היא בת בת יעקב ואחות אשתו מאביה והם שני איסורין באים כאחת ושרה זו מותרת להנשא לכל בני יעקב והיא בת אחותם נשא אותה ראובן נאסרה על יתר אחיו איתוסף בה נמי ליעקב איסור כלתו מת ראובן בעל שרה או גרשה הרי היא מותרת לכל אחי יעקב נשא אותה אחד מהן ואסרה על הנשארים איתוסף בה נמי לגבי יעקב איסור אשת אח מת בעלה זה או גרשה הרי היא מותרת לכל אחי אביו של יעקב ואם נשא אותה אחד מהן נאסרה על הראשונים איתוסף בה נמי ליעקב איסור אשת אחי אביו מת זה הרי היא מותרת לכל אדם נישאת ונעשית אשת איש ונאסרה על הכל ואיתוסף בה נמי איסור ליעקב משום אשת איש אם שגג יעקב בשרה זו והיא נדה ואשת איש והיתה אשתו רחל או לאה קיימת יהא חייב שבע חטאות ואם נשא יצחק שרה זו איתוסף לגבי יעקב בה איסור אשת אב וזה אפשר על הדרך שאני מגיד וזה שהעיקר הידוע אין קדושין תופסין בעריות ואם אחד מאחי יעקב נשא שרה כמו שאמרנו הרי היא ערוה על יצחק ואין לו עליה קידושין לפי שהיא אשת בנו ולפי שהיה אחי יעקב שנשא שרה אחי יעקב מאמו והרי שרה אינה ערוה על יצחק וכבר אמרו שאם נשא אותה אחר כן דוד יעקב והוא אחי יצחק בלי ספק והואיל ונשא אותה אחי יצחק נאסרת על יצחק משום אשת אחיו לפיכך תהא ההלכה שמת אחיו של יצחק ונפלה לפני יצחק ליבום ויבם אותה והוא מה שאמרו בגמרא ומי שריא ליה אשת אחיו היא והיתה

התשובה שנפלה לו ליבמה וענין המאמר הזה מה שבארנו ששרה זו היא בת בת יעקב והיא ג"כ כלת יעקב כפי מה שהיה עיקר ההלכה הרי היא שניה ליצחק מב' צדדין מצד שהיא בת בת בנו ומצד שהיא כלת בנו כמו שבארנו בשני מיבמות ומחמת האיסור הזה אמר אם עבר הזקן ונשאה ר"ל אם עבר יצחק על איסור שבה ונשאה והוא מה שאמר בגמרא שעבר משום כלת בנו ושניה רוצה לומר ואע"פ שהיא שניה שהיא בת בת בנו ונשאר לבאר איזה איסור ניתוסף בה כשנשאת ליצחק עד שניתוסף מחמתו איסור ליעקב ואמרו שזה יהיה בתנאי והוא שאם נזדמן להיות ליצחק בן קטן בשנים מלבד יעקב וזהו תורף דבריהם כגון דאתייליד בן קטן לזקן חיילא איסור על הקטן וחייל נמי עליה דידיה ומאמר זה קשה להבין ולפיכך שים לבך להתבונן בו וזה ששרה זו שמת בעלה שהיה אחי יצחק והיה ליצחק בן קטן כמו שאמרנו מלבד יעקב אילו לא נשאה יצחק היתה אסורה לקטן הזה לכשיגיע לכלל מצות משום אשת אחי אביו בלבד וכשייבם אותה יצחק לכשיגדיל ויבא לכלל מצות יהיו איסור אשת אחי אביו ואשת אביו באים כאחת כפי מה שבאר הגמרא בפרק הזה באיסור חלב ובאיסור טומאה כמו שבארנו ולפיכך התנה ואמר בבן קטן והואיל וניתוסף בשרה איסור אשת אב אצל הבן הקטן לכשיגדיל איתוסף נמי ליעקב והנני חוזר לזכור ההלכה הזאת בסדר ואומר ששרה זאת שהיתה בת בת יעקב ואחות אשתו כמו שבארנו הם ב' איסורין הבאין כאחד וכשנשא אותה ראובן איתוסף על איסור זה איסור כלתו והוא האיסור השלישי וכשנשא אותה אח"כ אחיו של יעקב מאמו איתוסף על זה איסור אשת אח והוא האיסור הרביעי וכשנשאה ישמעאל אחר כך איתוסף על זה איסור אשת אחי אביו והוא האיסור החמישי וכשמת ישמעאל וייבם אותה יצחק איתוסף בה איסור אשת אב ואיסור אשת איש והם שני איסורין הבאים כאחד בין שהיה יצחק חי או מת כמו שנבאר בז' מסנהדרין כשאומר הבא על אשת אב חייב משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו וכשתהיה שרה זו נדה ושגג בה יעקב ואשתו קיימת חייב בה שמונה חטאות הנה נתבארו בהלכה זו שלשה דינים שש חטאות וז' ושמונה בביאה אחת. אחר כך אמר וכן הבא על בת אשתו ועל בת בת אשתו והוא שבהלכה שאמרנו בבתו היא בעצמה תהא בבת אשתו ומה שאמרנו בבת בתו היא בעצמה נאמרה בבת בת אשתו ולא נבאר לנו בש"ס הפירוש אלא שנבאר היאך אפשר שתהא בת אשתו אחותו עד שיהא דינם ודין בתו אחד וזה מבואר כפי מה שאגיד כשבא אביו על אשה וילדה ממנו בת ואח"כ נשא הוא האשה הנבעלת והיא מותרת לו כמו שנתבאר בי"א מיבמות אותה הבת היא אחותו

מאביו והיא בת אשתו וכן אם בא אבי אשתו על בתו אותה הממזרת הנולדת היא בת בת אשתו ואחות אשתו והוא מה שרצינו למצוא:

משנה ו

הבא על חמותו חייב עליה משום חמותו כו': הדין הראשון מאלו הארבעה דינים הנזכרים בהלכה זו אפשר שיהיה כך ישמעאל דרך משל בא על בשמת בתו וילדה לו יהודית וכשנשא ראובן יהודית תהא בשמת אסורה עליו משום חמותו ומשום אחות אשתו לפי שהן ב' איסורין באין כאחת ומותר לחנוך שישא בשמת ותהא בשמת אסורה על ראובן ג"כ משום כלתו לפי שהוא איסור מוסיף כמו שזכרנו בהלכה שלפני זו וכן משום אשת אחיו ואשת אחי אביו ואשת איש ונדה כל זה איסור מוסיף לפי שאם ימות חנוך וישאנה שמעון ויגרשנה שמעון וישאנה עשו ואחר כך ישאנה מי שירצה ותהא נדה כמו שבארנו כבר וכן הדין השני מה שאמר וכן הבא על אם חמותו דוגמתו שיבא ישמעאל על יהודית שהיא בת בתו וילדה לו תמנע הנושא תמנע תאסר עליו בשמת משום אם חמותו משום שיהודית היא חמותו ומשום אחות אשתו לפי שבשמת ותמנע מאב אחד ואלו גם כן שני איסורין הבאין כאחת ואינו מן הנמלט ג"כ שתהא בשמת זו כלתו של זו שנשא תמנע אח"כ אשת אחיו אח"כ אשת אחי אביו אח"כ אשת איש ונדה כמו שהקדמנו הדוגמא בה. והדין השלישי מה שאמר ואם חמיו ודוגמת זה שיהיה ישמעאל בא על זקנתו אם הגר המצרית וילדה לו בשמת לפי שהנושא בשמת נאסרה עליו הגר משום אם חמיו לפי שהיא אם ישמעאל אביה של בשמת ומשום אחות אשתו לפי שבשמת והגר בנות אם אחת לפי שישמעאל הוליד אותה מזקנתו ואלו הן שני איסורין הבאים כאחת אח"כ היתה כלתו ואשת אחיו ואשת אחי אביו אח"כ אשת איש אח"כ נדה כל זה באיסור מוסיף כמו שבארנו. והדין הרביעי הוא מה שזכר רבי יוחנן בן נורי כגון שיש ללאה ב' בנות דינה ויוכבד מאשר ונשא כלב ג' נשים אחת מהן דינה השניה מרים בת יוכבד בת לאה והשלישית סרח בת אשר בן לאה וזה מותר לפי שמותר לישא אשה ואחות אמה ואשה ואחות אביה כפי תורתנו ואם שגג כלב בלאה יהיה חייב עליה על דעת רבי ויוחנן בן נורי משום חמותו לפי שהיא אם דינה ומשום אם חמותו לפי שהיא אם יוכבד חמותו ומשום אם חמיו לפי שהיא אם אשר ואין הלכה רק אינו חייב בדין זה אלא חטאת אחת לפי שאלו האיסורין אינן אלא משם אחד ר"ל חיבור בין האחים והבנים של אדם זה ר"ל לאה ודע זה:

משנה ז

אמר רבי עקיבא שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע כו': לא שאל ר"ע על מי שבעל ג' נשים אחת מהם אחותו ואחות אביו ואחות אמו שאין צריך לשאול על זה לפי שהוא מבואר שהוא חייב שלשה חטאות לפי שנאמר בל"ו כריתות מניינא למה לי לפי שאם עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת אבל שאל אם היתה אשה אחרת והיא אחותו ואחות אביו ואחות אמו ושגג בה ואפשר זה והוא שיהא אדם בא על אמו וילדה לו ב' בנות ובא לו על אחת מהן וילדה לו בן וכשבא אותו הבן על הבת האחרת היא אחותו מאביו ואחות אמו מן האב ומן האם ואחות אביו מאמו והוא מה שאמרו בגמרא משכחת ליה ברשיעא בר רשיעא וכן היא ראיה שלהם ומה שבא על ה' נשים נדות בהעלם אחד שהם משם אחד חייב על כל אחת ואחת אחותו שהיא אחות אמו שהיא אחות אביו שהן ג' שמות אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת מה לה' נשים נדות שהם גופים מוחלקין תאמר באחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו שהיא גוף א' ת"ל ערות אחותו גלה לחייב על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו הביאו ראיה לדין זה ממה שאמר ערות אחותו לפי שכבר אמר בסדר אחרי מות ערות אחותך אח"כ שינה בקדושים תהיו ואמר ואיש אשר יקח את אחותו וגו':

משנה ח

ועוד שאלן רבי עקיבא אבר המדולדלת בבהמה מהו כו': סירה רצועה וצריך לזעזעו בכח גדול כדי שיפרוש ממנו במהרה ולא יראה כנוגע בו בשעת פרישה ועוד יתבאר בשני מאהלות שאבר מן החי מטמא טומאת מגע ובמשא ובאהל ובענין הק"ו כך הוא ומה אדם שמטמא מחיים אם היה זב ומצורע אבר המדולדל בו טהור בהמה שאינה מטמאה מחיים אבר המדולדל בה אינו דין שיהא טהור וזה ודאי שאינו מטמא טומאת אבר מן החי עד שיפרוש מן הבהמה וכבר נתבאר בתשיעי מחולין ההפרש שיש בין אבר מן החי ואבר מן הנבלה וענין טומאת נבלה:

משנה ט

ועוד שאלן רבי עקיבא השוחט ה' זבחים בחוץ בהעלם כו': נתקשה ר"ש ששאל על זובח והביא ראיה לו מאוכל וזה נהנה וזה אינו נהנה וא"א להביא ראיה מאחד מהם על האחר אבל שאלו על אוכל והביא לו ראיה מאוכל וכן הוא הק"ו שוה ומה אוכל מזבח אחד שאינם גופים מחולקים חייב על כל אחת ואחת משום דתמחויין מחולקין ה' זבחים דגופים מחולקים לא כל שכן ואמר ר"ע שא"א ללמוד חיוב חטאת ממעילה לפי שהמעילה חומר בעניניה. וענין צרף המעילה לזמן מרובה לפי שאם נהנה היום בפחות

משוה פרוטה שאינו חייב עליו במעילה ונהנה אחר כן ואפילו לאחר ימים לתשלום שוה פרוטה חייב מעילה ועוד יתבארו דינים אלו במעילה בסוף פרק חמישי: ומה שאמר תאמר בנותר ר"ל באכילת נותר הדין באכילת נותר באלו דברים כמו הדין בחלב ודם והדומה להם וזכר הנותר לפי שכבר נשא ונתן ועליו שאל ולא נתבאר אם קבל ממנו רבי יהושע או לאו וכבר בארתי לך בתחלת הפרק שתמתויין אינן מחלקין לא לקולא כמו שאמרנו בתחלת הפרק ולא לחומרא כמו שהוא אומר כאן שהוא חייב על כל תמחוי ותמחוי וכן הלכה שכל האוכל נותר מה' זבחים בהעלם אחת חייב חטאת אחת:

משנה י

אמר רבי עקיבא שאלתי את רבי אליעזר העושה מלאכות הרבה כו': צריך אתה לזכור כל מה שבארנו בו' משבת ואח"כ תדע שר"ע שאל ממנו ב' שאלות האחד במי שעשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת בשבת אחד כגון שיהיו ד' וה' מלאכות כולן תולדות אב אחד ושגג באותן תולדות בשבת אחד אם הוא כמו שעשה אבות הרבה בהעלם אחד שחייב על כל אב ואב (או) [ואז] אינו חייב אלא אחת הואיל והן מעין מלאכה אחת השיבו שהוא חייב על כל אחת ואחת לפי שהתולדות לדעת רבי אליעזר כאבות דמיין ולא קבל ממנו ר"ע וכבר בארנו בשביעי משבת כי העושה אב ותולדה דידיה בשגגה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת והשאלה השנית היא בעושה מלאכה אחת בשבתות הרבה כגון שיבעיר אש בשבת זו ובשבת שאחריו כל זמן שהוא מזיד בשבת ושגג במלאכה כגון שידע בכל יום שבת מהם שהוא שבת אבל אינו יודע שהבערה מן המלאכות הרי הוא חייב על כל אחת ואחת לדברי הכל ואין ר"ע שאל על זה לפי שימי שבת כאישים הרבה וגופים חלוקים וזה כמי שבא על עריות הרבה בשגגה אחת שהוא חייב על כל אחת ואחת לפי שהם גופים חלוקים כמו שביארנו פעמים רבות אע"פ שהבעילה. מעשה אחת שאין בו שינוי והרי זה דומה לעושה מלאכה אחת בשבתות הרבה והוא שאמרנו שבתות כגופין דמיין אבל שאל ר"ע בשגג בשבת ומזיד במלאכה כגון שידע שההבערה אסורה בשבת אלא ששגג בכל יום מאלו השבתות ולא ידע שהוא שבת הואיל ואין שם ידיעה בינתים ואע"פ שיש בין מלאכה למלאכה ימים כשבת אחד מונין כל אותן שבתות הואיל והיה שוגג בשבת ויהיה דומה למי שהבעיר אש כל היום יום שבת שאינו חייב אלא אחת [אי] (והיא) חייב על כל מלאכה ומלאכה ר"ל על ההבערה שהבעיר שבת זו ועל ההבערה שהבעיר שבת שניה ושלישית ורביעית והשיבו ר' אליעזר ואמר שהוא חייב על כל אחת ואחת ואע"פ שלא נתחדשה לו שום ידיעה ויהיו כל השבתות כשבת אחד ודומה לבא על הנדה שאע"פ שהיא גוף אחד חייב על כל בעילה ובעילה ואפי'

אין בין בעילה לבעילה ידיעה לחלק לפיכך הואיל ומצינו שימים שבינתים אע"פ שאין בהם ידיעה לחלק חייב על כל אחת ואחת בנדה כן יהא בשבת מק"ו וכבר ביארו בגמרא דומיא דימים שבינתים בנדה שיבעל ואח"כ תטהר ותטמא ותבעל שניה ותהיה דומיא למה שזכרנו משגגת שבת וזדון מלאכות דומיא חזקה מאד ואינה הלכה אלא הואיל ואין שם ידיעה בינתים אינו חייב אלא אחת רוצה לומר על ההבערה:

פרק ד

משנה א

ספק אכל חלב ספק לא אכל ואפילו אכל ספק כו': הביא דומיות מן המאכלים והמעשים והבעילות יבאר לך איך הוא לא הודע שחייב עליו אשם תלוי כשם שאם אכל חלב וחלב בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת כך על [לא] הודע שלהם אינו חייב אלא אשם אחד ואם היתה ידיעה בינתים כשם שהוא מביא חטאת על כל א' וא' כך מביא אשם תלוי על כל אחד: ומה שאמר מביא אשם תלוי על כל אחד ואחד ר"ל אם נתחדש לו ספק בינתים לפי שעל הספק (אין) מביאין אשם כשם שעל הידיעה (אין) מביאים חטאת דוגמת זה אכל חלב ונסתפק אחר אכילתו אם היה חלב טהור אם לאו ואח"כ אכל חלב ונסתפק גם כן אם הוא טהור או אסור הרי זה מביא אשם תלוי על כל חלב וחלב:

משנה ב

כשם שאם אכל חלב וחלב בהעלם אחת אינו חייב כו':. **חלב ונותר לפניו אכל אחד מהם ואין ידוע איזה מהם בו'**: רבי אליעזר אומר חייב ממה נפשך לפי שעל איזה משני המעשים שעושה הוא חייב ור' יהושע אומר אשר חטא בה עד שיודע לו על מה חטא ואז יתחייב בקרבן חטאת ור' אליעזר אומר בה פרט למתעסק רוצה לומר שאין מגמתו וכוונתו לאותו מעשה על כל פנים אבל היתה כוונתו להתעסק ולשחוק ואין אצלו הפרש בין שיהא המעשה ההיא אותו שמתעסק בו או זולתו והוא פטור בשבת בלבד לפי שהעיקר האמיתי המתעסק בחלבים ובעריות חייב בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה ופירוש זה הוא כן שהאדם אם אכל דבר מהאיסורין או בא על אחד מן האיסורין דרך שחוק ומתעסק הרי הוא חייב ואם עשה מלאכה בשבת דרך שחוק פטור כמו שבארנו בשבת ואמר רבי יהודה שהוא פטור אצל ר' יהושע ואפי' מאשם לפי שנאמר על מי שחייב אשם תלוי ולא ידע פרט לזה שידע שחטא לפי שהמסופק אם חטא אם לא חטא הוא שמביא אשם תלוי אבל מי שודאי אצלו שחטא אלא שאינו מסיים חטאו אינו חייב אשם תלוי ולא ג"כ חטאת לפי שאינו יודע במה חטא ופסק ההלכה שהוא

חייב באשם תלוי ואפילו על עשיית מלאכה בין השמשות כמו שזכר ת"ק והשמיענו מחלוקתם בחלב ונותר שאפשר לדעת באיזה מהם חטא וכן בעשה בין השמשות שא"א לו שיודע לעולם באיזה מהן חטא כמו שבארתי פעמים שבין השמשות ספק מן היום ספק מן הלילה ואי אפשר לעמוד על אמיתת הדבר וכן באשתו נדה ואחותו שאפשר לדעת א' משתיהן בודאי אע"פ שאינו אצלו ודאי אמר שבכל אלו ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע מחייב אשם תלוי:

משנה ג

ר' שמעון ור"ש שזורי אומרים לא נחלקו על דבר כו': משם אחד כגון ב' נשים נדות עמו בבית או שתי אחיות ושגג באחת מהן ואין ידוע באיזה מהן שגג וכבר בארנו פעמים שמלאכת מחשבת אסרה תורה וכל זמן שנתכוין ללקט תאנים ולקט ענבים פטור בין לרבי יהושע בין לר"א ומה שאמר ר' יהודה ששניהם חולקים בזה היא כפי מה שאני אומר לך והוא שר' יהודה אומר שאם נתכוין ללקוט תאנים ואח"כ ענבים ונהפך לו ולקט ענבים ראשונה ואח"כ תאנים רבי אליעזר מחייב חטאת הואיל ולקט כל מה שחשב עליו ללקוט ור' יהושע פוטר הואיל ולא לקט כמו שחשב ותפס עליו ר' שמעון ואמר לו תמה אני אם יפטור בזה רבי יהושע ותפס רבי יהודה תימה שנית על זה ואמר למה אתם תמהים על רבי יהושע שהוא פוטר ורחמנא אומר אשר חטא בה א"כ למה נאמר אשר חטא בה השיבו ר' שמעון ואומר שאשר חטא בה לא בא אלא פרט למתעסק כגון שלא נתכוין ללקוט כל עיקר אבל נתעסק או נתכוין ללקוט תאנים בלבד ולקט ענבים (חייב) והלכה כרבי יהושע כמו שפירש אותו רבי יהודה ולפיכך פסק ההלכה שאפי' שגג בב' נשיו נדות שהם משם אחד חייב אשם תלוי לדעת רבי יהושע וחטאת לדעת ר"א והלכה בזה גם כן כר' יהושע:

פרק ה

משנה א

אכל דם שחיטה בבהמה בחיה ובעופות בין טמאין בין כו': ענין מה שאמר חייבין עליו ואין חייבין עליו הוא במי שאוכל ממנו כזית אם חייב כרת או אינו חייב אמרו בספרא כל דם לא תאכלו שומע אני אף דם מהלכי שתים דם ביצים דם דגים דם חגבים הכל בכלל ת"ל לעוף ולבהמה מה עוף ובהמה מיוחדים שיש בהם טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בהם איסור והיתר והם מין בשר אף כל שיש בהם טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בהם איסור והיתר והם מין בשר אוציא דם מהלכי שתים שאין בהם טומאה

קלה אוציא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה אוציא דם ביצים שהם מין בשר אוציא דם דגים וחגבים שכולו היתר: וענין מה שאמר על האדם והוא מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה לפי שבשעה שימות כל מה שיטמא בו טומאה חמורה מטמא ר"ל שהוא מטמא אדם במגע ובמשא אבל בהמה ועוף לפעמים מטמא טומאה חמורה והיא טומאת נבלה שמטמא במגע ובמשא וכן נבלת העוף הטהור מטמא בגדים בבית הבליעה כמו שנבאר בתחלת מסכת טהרות ומטמא ג"כ טומאה קלה והיא טומאת אוכלין שזכרנו אותן פעמים ועוד נבאר אותן ג"כ במסכת טהרות: ומה שאמר שכולו היתר לפי שאינן צריכין שחיטה ר"ל דגים וחגבים והואיל ונתאמת שדם האדם אין חייבין עליו כרת הרי מה שאמר במשנה זו דם הקזה ר"ל דם הקזת בעלי חיים שאסור דמו והגבילו שאין הנפש יוצאת בו והוא שיפסק מלצאת בקילוח כמו שיוצא בתחלת הקזה אלא מקלח קילוח ופוסק ולא יארע זה אלא כשיתמעט הדם בתכלית ולא ישאר ממנו בעורקים אלא שיעור מועט הטבע משתדל להחזיק בו ואינו יכול מפני שתשש הכח ונחלש וכל זמן שהטבע גובר ומשתדל מחזיק בו וכשיחלש וירפא מקלח ופוסק ולא יארע זה אלא קרוב למיתה והוא דומה לדם התמצית אבל כל הדם הניגר בקילוח הרי הוא דם שהנפש יוצאת בו זהו שאמרו עליו מאמר הזה איזהו דם שהנפש יוצאת בו כל שהוא מקלח ודע שדם האדם אע"פ שאין חייבין עליו כרת הרי הוא אסור ולא מותר לאכול לכתחלה והאוכלו [אינו] חייב מלקות וכן דם שקצים ורמשים אבל דם הלב ודם הטחול ודם הכליות ודם האברים חייבים מלקות לפי שהוא בלא תעשה ואין בו כרת ומה שאמרו דם הלב ר"ל הדם הנמשך אל הלב בשעת שחיטת בעלי חיים אבל הדם שיש בלב עצמו חייבים עליו כרת לפי שהוא דם האמתי ודע שעיקר בידינו דם השרץ כבשרו לענין טומאה וכבר זכרנו זה עוד נבאר אותו במקומו מסדר טהרות וכן האוכל כזית מדם השרץ לוקה משום אוכל שרץ ולא משום אוכל דם אבל דם דגים וחגבים הרי הוא מותר לכתחילה ודם דג טמא אסור ואין לוקין עליו משום דם ולא משום שרץ המים ודע זה ואין הלכה כרבי יהודה:

משנה ב

רבי עקיבא מחייב על ספק מעילה אשם תלוי כו': חכמים אומרים כל מה שחייב על שגגתו חטאת הוא שחייב על לא הודע שלו אשם תלוי והנהנה מן ההקדש בשגגה שחייב במעילה הואיל ואינו חייב אלא אשם ודאי על שגגתו לא יביא אשם תלוי על לא הודע אם נסתפק לו אם נהנה ואם לא נהנה ר' עקיבא אומר כל שחייב על שגגתו קרבן אפילו היה האשם אשם ודאי חייב על לא הודע שלו אשם תלוי ומה שאמר ואם ספק אין ר"ל שהוא אמר כדברים האלה אלא הרי הם דברי רבי טרפון שאומר אם היה לא הודע זה

מכל וכל ועמד בספקא אותו אשם יהיה אשם תלוי ואותם המעות נדבה: ומה שאמר שממין שהוא מביא ביאור שאם בודאי אצלו שמעל חייב אשם ודאי והוא איל וכן אשם תלוי איל ושניהם יחד ר"ל אשם ודאי ואשם תלוי קרבין בזכרי הכבשים כמו שבארנו בתחלת סדר זה והלכה כחכמים:

משנה ג

אמר לו ר"ע נראים דבריך במעילה מעוטה הרי כו': **האשה שהביאה חטאת העוף ספק כו'**: הרי זה מבואר לפי שהיא מן התורים או מן בני היונה תביא פרידה אחת לחטאת בין שהיה ספק נדה או זיבה או היתה יולדת ודאית:

משנה ד

חתיכה של חולין וחתיכה של קדש אכל אחת מהן כו': כבר ידעת שר"ע מחייב בספק מעילות אשם תלוי וזה שאכל חתיכה של קדש כבר מעל שכבר נהנה מן ההקדש בשגגה ולפיכך חייב על אחד משניהם אשם תלוי: ורבי יוסי הוא ת"ק בעצמו ואין חולק עליו ר"ל שדעתו שאין חייב על ספק מעילה אשם תלוי וכן הלכה:

משנה ה

חתיכה של חולין וחתיכה של חלב אכל אחת מהן כו': רבי יוסי בעצמו הוא ת"ק בעצמו והלכה כמותו והענין כולו מבואר ואין צריך פירוש:

משנה ו

חתיכה של קדש וחתיכה של חלב אכל את אחת כו': לא אמר ר"ע כאן כלום לפי שדין זה השוו בו דעתו ודעת חכמים לפי שחכמים חייבו אשם תלוי מחמת החלב לבדו והוא מחייב בזה מחמת החלב ומחמת הקדש לפי שהאשם תלוי אחד והוא צריך על שתי הספקות בשותפות יחד ורבי יוסי הוא מאמר ת"ק שאין מביאין שנים חטאת בשותפות ואשם בשותפות וכן הלכה:

משנה ז

חתיכה של חלב וחתיכה של חלב קדש אכל כו': פשוט הוא כי מה שאמר ב' חטאות על מנת שיאכל שתים בשתי העלמות שכל זמן שלא תהא שם ידיעה בינתיים חטאת אחת חייב כמו שנתבאר בשלישי ממסכת זו ומה שאמר ר"ע זה אשם תלוי וזה אשם תלוי ר"ל מוסף על החטאת שמביא משום אוכל חלב יביא אשם תלוי על ספק מעילה לפי שספק קדש אכל ספק חולין אכל וכבר בארנו שדברי ר' עקיבא נדחין:

משנה ח

חתיכה של חלב וחתיכה של חלב נותר אכל כו': זה אשם תלוי הוא מחמת לא הודע של נותר לפי שהנותר בכרת כמו שנתבאר פעמים וידוע שאיסור נותר חל על איסור חלב לפי שהוא איסור מוסיף כמו שבארנו בשלישי ממסכת זו: ומה שאמר ג"כ חייב ג' חטאות על מנת שתהא ידיעה בינתיים אבל אם אכל שניהם יחד בהעלם אחת חייב ב' חטאות והטעם שמחמתו לא אמר עם הג' חטאות ואשם ודאי מצד המעילה הואיל ונהנה מן ההקדש מפני שהנותר על הרוב אין חתיכה ממנו שוה פרוטה מפני שהוא נפסד ואין מחייבין מעילה אלא למי שנהנה שוה פרוטה וכבר פסקו אותו בגמרא דלא אית ביה שוה פרוטה: ומה שאמר ר' יוסי כל חטאת שהיא באה על חטא כגון שאר חטאות אבל חטאת יולדת שנים מביאים אותה וכבר בארנו בתחלת מסכת זו שדבריו נדחים ואפילו במחוסר כפרה אין שנים מביאים חטאת בשותפות:

פרק ו

משנה א

המביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא אם עד כו': ר' מאיר אומר כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה ולא מקדיש אלא על ספק וכשידע נסתלקה קדושה וחכמים אומרים לב אדם חולה מן העונות ואע"פ שנסתפק בחטא הואיל והקדיש חלה קדושה עליו לפי שגמר בלבו להקדישו ולפיכך ירעה עד שיסתאב וימכר ומקריב בדמיו עולת נדבה והלכה כחכמים ואין הלכה כרבי אליעזר ולא כר' יוסי לפי שר' יוסי אומר כלי שרת מקדשין את הפסול לקרב וכל העומד לזרוק כזרוק דמי וכל זה נדחה:

משנה ב

אשם ודאי אינו כן אם עד שלא נשחט יצא וירעה כו': אמר שזה אשם ודאי כשנודע שלא חטא אינו בדין אשם תלוי ובאר המחלוקת שבין שניהן אח"כ אמר שדין שור הנסקל ג"כ כשנודע שאינו חייב מיתה אינו בדין אשם ודאי כשנודע שלא חטא ובאר מחלוקת שניה אח"כ אמר שדין עגלה ערופה אם נודע ההורג אינו כמו דין שור הנסקל אם נודע שהוא פטור ופירש דבריהם והכל מבואר ואין צריך פירוש:

משנה ג

רבי אליעזר אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום כו': רבי אליעזר אומר הואיל אנו רואין זה שמביא אשם תלוי וכשהוא ודאי אצלו שעשה מביא חטאת הרי היא ראיה שאשם זה לא כיפר שום עון לפיכך הוא ג"כ נדבה ומטעם זה רשאי אדם להתנדב אשם

תלוי וחכ"א לא הטריח אותו הכתוב להביא אשם תלוי אלא לכפר על חטא שנסתפק בו ואפילו יהיה בקל וזו היא שמירה לו שתנוח דעתו ולא יעמוד במקום ספק ואינו נדבה. והלכה כחכמים:

משנה ד

חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר על הן כו': אמר קרא [מכל חטאתיכם] לפני ה' תטהרו אמרו חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר אבל איסורא דידע ביה אין יוה"כ מכפר ואמרו עוד בגמרא חייבי מלקות שעבר עליהם יום הכפורים חייבין וזהו אמת כפי עיקר שהקדמנו:

משנה ה

האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יוה"כ כו': כבר ידעת שיולדת מכלל מחוסרי כפרה והוא ענין מה שאמר מכשרתה לאכול בזבחים כמו שנתבאר בשני ממסכת זו וכל זמן שנודע לה אחר מליקה שהיא ילדה בודאי הרי הוא גומר משום מצוי דמה והיא ג"כ אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבא על ספק נאכלת וכל זמן שנודע לה שלא ילדה הרי זו אסורה בהנאה ולפיכך אמרו תקבר והוא מה שאמר עליה שעל ספק באתה מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה:

משנה ו

המפריש ב' סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים כו': אשם מעילה אמר עליו הכתוב שהוא בערכך כסף שקלים ומיעוט הרבה שנים וכבר בארנו בבכורות שהסלע הוא השקל הנזכר בתורה ולפיכך לא יהיה אשם מעילות פחות משתי סלעים וכן אשם גזילות לפי שנאמר בערכך כמו שנאמר באשם מעילות למדנו בג"ש וכן אשם שפחה חרופה צריך שיהא בכסף שקלים לפי שאמרה תורה עליו שהוא איל כמו שאשם גזילות ואשם מעילות איל וכתוב בסיפרא מרבה אני אשם שפחה חרופה שהוא איל ומוציא אני אשם נזיר ואשם מצורע שאינו איל לפי שכל אחד משניהן כבשה כמו שבארנו בתחלת סדר זה וכן אשם תלוי נאמר בו שהוא איל ונאמר גם כן עליו בערכך ולמדנו אותו בגזרה שוה מאשם מעילות שצריך להיות בשתי סלעים או יותר: וצריך שתדע מה שאמרו בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתים כשר בשעת הפרשה יפה שתים ובשעת כפרה יפה סלע פסול ואפילו הוקרו הכבשים אחר כן והיה שוה יותר על שני סלעים הרי הוא פסול לעולם הואיל ונדחה לפי שעיקר בידינו בעלי חיים נדחים ועיקר אחר דחוי מעיקרו לא הוי דחוי ולפיכך כשהוא בשעת הפרשה יפה סלע וחזר אח"כ יפה שתים כשר וזכור כל העקרים האלו ודע ענייניהם לפי שהם מפתח לדברים רבים מן הענין

הזה. ואשוב להשלים פי' ההלכה זו אחר כשהוא קונה בשתי סלעים שהפריש וכבר הם קדש שני אילים לאשם האחד מהם ראוי לאשם הרי השני אם נפל בו מום מביא בדמיו עולת נדבה כמו שבארנו בששי משקלים שמותר אשם לנדבה ומי שלקח בשתי סלעים שהפריש שני אילים לחולין כבר מעל בשתי סלעים של קדש וחייב להשיב בכדי מה שמעל וחומשו ומקריב אשם מעילות וכבר בארנו פעמים שהסלע ארבע דינרים והוא כבר מעל בשני סלעים יחייב לשלם עשרה דינרין להקדש ומקריב אשם מעילות ועשרה דינרין הן עשר זוזין לפי שזוז רביעית הסלע ג"כ ולפיכך אמר שכל זמן ששוה אחד משניהם שתי סלעים והאחד עשרה דינרין מביא אותו ששוה עשרה על מעילתו וחומשו והשוה שתי סלעים והוא אשם מעילות שנתחייב בו מפני שנשתמש באלו השני סלעים אחר כן אמר דין אחר והוא שאם לקח בשתי סלעים שהפריש שהיו קדש שני אילים אחד לאשם ואחד לחולין הרי כבר מעל בסלע מן הקדש אם היה של אשם יפה שתי סלעים מקריבו באשם שחייב שמחמתו הפריש שתי סלעים בתחלה והשני אם היה גם כן שוה שני סלעים שהוא הראוי לקרבן מקריבו על המעילה שנתחייב מחמת שנשתמש בסלע של הקדש ויביא סלע וחומש: וענין מה שאמר החומש שנתחייב לסלע והוא דינר כמו שבארתי לך פעמים כי מה שאמר רחמנא וחמישיתו שיהא הוא וחומשו חמשה והטעם שהכריחו בהלכה ראשונה שלא זכר אלא השה שמחמתו הפריש שתי סלעים אלא אמר שהשני אילים לוקחים אחד מהם במעילתו וחומשה והשני לשם מעילה לפי שמעל בכל הדמים מפני שבשתי סלעים לקח שתי אילים נתילין וכבר ביאר הגמרא בכל זה והבן אותו:

משנה ז

המפריש חטאתו ומת לא יביאנה בנו אחריו כו': מה שאמר לא יביאנה בנו אחריו אינו ר"ל שלא יקריבנה על אביו לפי שזה פשוט שחטאת שמתו בעליה תמות וכבר בארנו זה אבל רוצה לומר שלא יקריבנו בנו על חטאת עצמו:

משנה ח

מביאין מהקדש כשבה שעירה מהקדש שעירה כו': **הפריש לכשבה או לשעירה** [**כו'**] [**הפריש עוף**] **ונסתאב כו'**: כבר נתבאר בשני ממסכת זו שמכלל המביאין עולה ויורד מטומאת מקדש ושוגג בשבועת ביטוי והמשקר שבועת העדות והוא שמכונה בשמיעת הקול בנאמר ושמעה קול אלה והוא עד ואלו השלשה יביאו קרבן בדלי דלות ר"ל שחייב אם עשיר הוא כשבה או שעירה אחת ואם לא מצאה ידו יביא שתי תורים או שני בני יונה ואם לא מצאה ידו יביא עשירית האיפה הרי קרבנותם של אלו כשבה או שעירה או

עוף או סלת וכל זמן שהפריש מעות לקחת בהם אחת מאלו הארבעה קרבנות והעני יש לו להביא מאותן המעות קרבן שיהיה פחות ממנו מאלו הארבעה מינים ויהנה בנותר וכן אם הפריש מעות לקרבן עני והעשיר מוסיף עליו וכבר בארנו באיזה צד וראיות כל זה הוא מה שנאמר מחטאתו אשר חטא ללמדנו שמביא ממקצת הדבר שהפריש לחטאתו מה שמתכפר בו על חטאתו ואמר רחמנא ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' אמרו אינו מדבר אלא בפסולי המוקדשים שיפדו וזה מבואר מן התורה לפי שבהמה טמאה כבר ביאר אותה ואמר ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך אחר כך אמר בפסולי המוקדשין והעמיד הבהמה לפני הכהן ולא אמר והעמיד אותה ולפיכך אמרו בסיפרא הבהמה נפדית ואין העופות והלבונה והעצים וכלי שרת נפדים:

משנה ט

רבי שמעון אומר כבשים קודמין לעזים בכל מקום כו': כבר נתבאר בסוף פרק שני ממציעא שאם היה אביו תלמיד חכם אביו קודם לרבו ואפילו היה רבו מובהק רוצה לומר שרוב חכמתו ממנו והוא כוונתו במה שאמר כאן אם זכה הבן לפני הרב רוצה לומר שקבל ממנו רוב חכמתו: ומה שאמר בכ"מ רוצה לומר להשיב אבידה ולפדות ולהחיות ולפרוק מעליו כמו שנזכר במציעא והדומים לו מכל הדברים שיש בהם לבסוף נזק או תועלת רבו קודם והענין כולו מבואר.

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת כריתות